

Uzasadnienie do ustawy z dnia..... o podatku od transakcji finansowych

CZĘŚĆ I. ZAGADNIENIA OGÓLNE

Przychody instytucji finansowych i innych podmiotów zajmujących się obrotem papierami wartościowymi i instrumentami pochodnymi nie są obecnie opodatkowane, gdyż w państwach Unii Europejskiej czynności te są zwolnione z podatku od wartości dodanej. Podobnie w Polsce: przepisy o podatku od towarów i usług zwalniają przedsiębiorstwa prowadzące tę działalność, mimo że w obrocie niegospodarczym obowiązuje tu podatek od czynności cywilnoprawnych w wysokości aż 1% wartości transakcji. Podatek wprowadzony na podstawie projektowanej ustawy łagodzi uprzywilejowaną pozycję tej działalności gospodarczej, która – mimo wielkiej, nieporównywalnej z żadnym innym rodzajem biznesu skali, nie jest źródłem dochodów budżetowych. Podatki tego rodzaju wprowadzono już w kilku państwach Unii Europejskiej a także podejmowano już próby opracowania dyrektywy na ten temat, które dotychczas nie skończyły się sukcesem.

Kierując się zasadą proporcjonalności w rozłożeniu ciężarów fiskalnych również ta działalność musi realnie podlegać opodatkowaniu, gdyż nie istnieje jakiegokolwiek uzasadnienie dla dotychczasowego stanu uprzywilejowania. Dotychczas rządząca większość parlamentarna odrzucała wszystkie poselskie próby wprowadzenia tego rodzaju podatku, a lobbying podmiotów broniących status quo był wyjątkowo skuteczny.

DZIAŁ I. Koncepcje podatku od transakcji finansowych

Niektóre argumenty za opodatkowaniem transakcji finansowych podnoszono już kilkadziesiąt lat temu (np. J.M. Keynes – 1936). Niemniej jednak pierwsza obszerna propozycja wprowadzenia podatku przeciwdziałającego przedstawionym zagrożeniom wyszła od Jamesa Tobina. Z tego względu podatek od transakcji finansowych jest często nazywany podatkiem Tobina, choć pojęcia te nie są tożsame. zaproponował on wprowadzenie niewielkiego podatku od każdej transakcji wymiany walut w celu zmniejszenia międzynarodowej mobilności kapitału i ograniczenia jego przepływów. Z punktu widzenia bazy podatkowej propozycja ta była więc podatkiem od transakcji walutowych (ang. Currency

Transaction Tax, CTT). Początkowo pomysł Tobina nie spotkał się z dużym odzewem. W środowisku ekonomistów pomysł ten uzyskał z czasem pewne poparcie. Nie przełożyło się to jednak na żadne propozycje legislacyjne. W latach 90. i pierwszej dekadzie XX wieku, podatek Tobina zyskał na popularności wśród organizacji pozarządowych i ekonomistów chcących przeznaczyć osiągnięty z niego dochód na cele rozwojowe. Oderwanie podatku Tobina od zamiaru ograniczenia międzynarodowych przepływów kapitału sprawiło również, że naturalną bazą podatku nie były już tylko transakcje walutowe, ale wszystkie transakcje finansowe. Podatki transakcyjne istnieją w wielu państwach na świecie. W Wielkiej Brytanii odpowiednik takiego podatku funkcjonuje od 200 lat, w Polsce za tego typu opłatę można uznać podatek od czynności cywilno-prawnych. W większości przypadków mechanizm funkcjonowania podatku jest ograniczony i specyficzny dla danego kraju (np. w Polsce zwolniony jest z niego obrót giełdowy, zaś w innych krajach, np. w Indiach, podatek dotyczy tylko obrotu giełdowego), co sprawia, że trudno jest wyciągać z niego wnioski dotyczące konsekwencji powszechnego podatku od transakcji finansowych. James Tobin przedstawił dwie sytuacje, w których podatek mógłby przynieść korzyści. Zaliczył do nich wykorzystanie podatku jako narzędzia służącego do zmniejszania krótkoterminowej zmienności kursów walutowych oraz jako środka przeciwdziałającego spekulacyjnym atakom walutowym. Jego idea nigdy jednak nie została zastosowana w praktyce funkcjonowania rynku walutowego.

Od czasu pojawienia się pierwszych pomysłów opodatkowania międzynarodowych obrotów walutowych proponowane były różne koncepcje podatku od transakcji finansowych (financial transaction tax). Najbardziej znany jest podatek od obrotu papierami wartościowymi (securities transaction tax), nakładany na akcje, obligacje i instrumenty pochodne, pobierany od wartości rynkowej aktywów. Do innych propozycji zalicza się podatek od kapitału (capital levy), nakładany na wzrost kapitału w formie wkładów kapitałowych, pożyczek lub emisji akcji i obligacji. Wymienić należy także podatek od transakcji bankowych (bank transaction tax), pobierany od depozytów i wypłat z rachunków bankowych. W niektórych krajach stosowany jest podatek od składek ubezpieczeniowych (insurance premium tax). Innym instrumentem opodatkowania sektora finansowego może być, proponowany przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy, podatek od działalności finansowej (financial activities tax).

Przyjmowana jest również odmienna systematyka w ramach podatku transakcyjnego, przeprowadzona z uwzględnieniem kryterium zakresu transakcji, który będzie on obejmował. Bazując na tym kryterium, Komisja Europejska wyróżniła podatek od transakcji walutowych (Currency Transaction Tax, CTT), podatek od papierów wartościowych (Securities

Transaction Tax, STT), podatek od instrumentów pochodnych oraz podatek od transakcji finansowych (FTT). CTT, podatek od transakcji walutowych to forma podatku, w której obciążane są operacje wymiany walut na rynku natychmiastowym bądź terminowym oraz instrumenty finansowe, które imitują wymianę walut (np. swapy walutowe). STT, podatek od papierów wartościowych obciąża jedynie transakcje papierami wartościowymi, tj. głównie akcjami i obligacjami. Podatkiem obciążone nie są instrumenty finansowe, które nie są papierami wartościowymi, np. opcje. Podatek jest łatwiejszy w administrowaniu, ale ignoruje dużą część rynku finansowego i umożliwia migracje handlu do segmentu instrumentów pochodnych. Podatek od transakcji instrumentami pochodnymi nakładany jest tylko na instrumenty pochodne, a nie papiery wartościowe. Bardzo rzadko rozważany, stąd też brak jest jego spójnej koncepcji. FTT, podatek od transakcji finansowych stanowi połączenie STT i podatku od instrumentów pochodnych - najszersza forma podatku transakcyjnego.

Idea opodatkowania transakcji finansowych w skali globalnej pojawiła się w odpowiedzi na kryzys finansowy 2007 r. Podczas spotkania grupy G20 we wrześniu 2009 r. w Pittsburgu poddano pod dyskusję kwestię, w jaki sposób sektor finansowy może pokryć koszty podejmowanych interwencji z budżetów publicznych na rzecz naprawy systemów bankowych. Z tego powodu Komisja Europejska starała się przekonać największe potęgi gospodarcze świata do wprowadzenia globalnego podatku od transakcji finansowych. Podkreślano, że w sytuacji wystąpienia kryzysu sektor finansowy powinien wykazywać większe zaangażowanie w eliminowanie jego skutków.

Przedstawiając zagadnienie opodatkowania sektora usług finansowych należy również wskazać koncepcje obejmujące wyłącznie sektor bankowy. Praktyka legislacyjna w zakresie opodatkowania sektora bankowego po 2008 roku jest znaczna i obejmuje regulacje wprowadzane w kilkunastu krajach wspólnoty europejskiej. Do najpopularniejszych przedmiotów opodatkowania należą :

- a) wartość sumy bilansowej (z różnymi zastrzeżeniami),
- b) wartość aktywów netto,
- c) wartość zobowiązań oraz
- d) wartość całkowitego wymogu kapitałowego.

W Wielkiej Brytanii celem wprowadzonej z dniem 1 stycznia 2011 r. opłaty bankowej jest zapewnienie, że sektor bankowy będzie posiadał adekwatne obciążenia odzwierciedlające generowane przez niego ryzyka dla systemu finansowego i całej gospodarki. Ponadto opłata ma zachęcić banki do ograniczenia bądź odejścia od ryzykownych modeli finansowania, które mogą zagrażać stabilności systemu finansowego i gospodarki. Opłata wnoszona jest do

budżetu państwa i dotyczy banków, których zagregowana wartość zobowiązań przekracza 20 mld GBP, przyjmując założenia, zgodnie z którymi zobowiązania brytyjskich grup bankowych (m.in. spółdzielni mieszkaniowych) ocenia się na poziomie skonsolidowanym, uwzględnia się zobowiązania banków brytyjskich funkcjonujących w ramach grup niebankowych, a także zobowiązania ujęte w zagregowanych bilansach podmiotów zależnych i oddziałów zagranicznych banków i grup bankowych prowadzących działalność na obszarze Wielkiej Brytanii. Podatek dotyczy bowiem banków macierzystych, ich oddziałów i podmiotów zależnych oraz podmiotów zależnych i oddziałów banków zagranicznych działających na terenie Wielkiej Brytanii. Podstawę naliczania świadczenia stanowi wartość sumy bilansowej, z wyjątkiem szczegółowego katalogu wyłączeń. Przy kalkulacji składki w sumie bilansowej nie uwzględnia się m.in. kapitałów pierwszej kategorii (Tier 1), ubezpieczonych depozytów, jak również części innych zobowiązań i aktywów płynnych. Stawka podatku jest elastyczna. W 2011 r. w związku z niepewnymi warunkami na rynku, rząd Wielkiej Brytanii ustalił początkowo stawkę podatku na poziomie 0,05%, lecz w marcu 2011 r. podjęto decyzję o dokonaniu wyrównania za dwa miesiące, wobec czego opłatę zwiększono do wysokości 0,1%. Od 1 maja 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. stawka podatku wynosiła 0,075% dla zobowiązań krótkoterminowych i 0,0375% dla niektórych kategorii zobowiązań długoterminowych. W styczniu 2012 r. stawkę podatku ustalono na poziomie odpowiednio 0,088% i 0,044% dla odnośnych kategorii zobowiązań. W Wielkiej Brytanii wprowadzona opłata nie stanowi kosztu uzyskania przychodu.

Na Węgrzech opłata pobierana od instytucji finansowych ma charakter podatkowy i obowiązuje od dnia 27 września 2010 r. Intencją wprowadzenia obciążenia na rzecz budżetu państwa była m.in. potrzeba wygenerowania dodatkowych wpływów z tytułu podatków w celu zabezpieczenia systemu finansowego przed wyzwaniami i zagrożeniami wynikającymi z negatywnych zjawisk kryzysowych oraz zrekompensowania państwu pomocy, jakiej udzieliło podmiotom mającym trudności, a także konieczność sprostania wymogom związanym z wielkością deficytu budżetowego, które obowiązują w Unii Europejskiej. W 2013 r. podatek bankowy był zmniejszony o połowę w stosunku do 2012 r., zaś węgierski rząd planuje jego całkowite zniesienie w 2014 r. Jeśli na terenie całej Unii Europejskiej zacznie obowiązywać podatek od transakcji finansowych (FTT), wówczas Węgry rozważą zasadność ewentualnego przywrócenia aktualnie obowiązującej opłaty. Zakres podmiotowy podatku bankowego na Węgrzech jest szeroki, ponieważ instytucjami zobligowanymi do uiszczania należności są instytucje kredytowe, firmy ubezpieczeniowe, a także inne instytucje świadczące usługi finansowe. Podstawa i stawka opodatkowania są zróżnicowane i

uzależnione od specyfiki usług świadczonych przez instytucje objęte podatkiem. Dla instytucji kredytowych stawka podatku wynosi 0,15% wartości aktywów netto dla kwoty stanowiącej bazę podatkową do 50 mld HUF i 0,53% dla pozostałej części bazy podatkowej, tj. powyżej 50 mld HUF. W 2011 r. stawka podatku wynosiła 0,45% całości aktywów netto i była najwyższa w całej Unii Europejskiej.

W Portugalii opłata obciążająca instytucje kredytowe obowiązuje od dnia 1 stycznia 2011 r. Jest określana mianem „nadzwyczajnej składki od sektora bankowego” i ma charakter budżetowy. Składka płacona jest przez banki krajowe, oddziały banków macierzystych prowadzące działalność poza granicami Portugalii (opłata ma charakter skonsolidowany i jest uiszczana jako łączne świadczenie ze strony centrali i oddziałów) oraz oddziały banków zagranicznych prowadzących działalność w Portugalii. Podstawę opodatkowania stanowi całkowita wartość zobowiązań instytucji, z wyłączeniem kapitałów pierwszej i drugiej kategorii (Tier 1 i Tier 2) oraz depozytów gwarantowanych przez Portugalski Fundusz Gwarantowania Depozytów. Stawka podatku wynosi 0,05%. Instytucje kredytowe płacą także podatek od nominalnej wartości instrumentów pochodnych nieujętych w bilansie, z wyłączeniem określonych instrumentów zabezpieczających. Stawka podatku dla instrumentów pochodnych wynosi 0,00015%. Wnoszone składki nie podlegają odliczeniu od podatku.

We Francji podatek bankowy obowiązuje od dnia 1 stycznia 2011 r. i ma charakter budżetowy. Opodatkowaniu podlegają banki macierzyste, ich oddziały i podmioty zależne, a także oddziały banków zagranicznych działających na terytorium Francji, jeżeli są regulowane przepisami francuskimi, z wyjątkiem sytuacji, gdy oddział posiada centralę na terenie Europejskiego Obszaru Gospodarczego (kraje członkowskie Unii Europejskiej plus Norwegia, Islandia i Lichtenstein). Podatek jest pobierany w wysokości 0,25% wymogu kapitałowego, zaś dla instytucji, które są nim objęte stanowi koszt uzyskania przychodu.

W Szwecji od października 2008 r. istnieje specjalny fundusz stabilizacyjny, którego zasadniczym celem jest finansowanie działań niezbędnych do zapobiegania ryzykom mogącym prowadzić do poważnych zaburzeń w szwedzkim systemie finansowym, a także utrzymanie wiarygodności tego systemu w obliczu globalnych zjawisk kryzysowych. Fundusz finansowany jest w szczególności ze środków gromadzonych z tzw. opłaty stabilizacyjnej naliczanej rocznie i uiszczanej przez banki i inne instytucje kredytowe, tj. banki macierzyste prowadzące działalność w Szwecji, podmioty zależne banków zagranicznych mające siedzibę w Szwecji, a także oddziały banków macierzystych prowadzące działalność poza granicami Szwecji. Wielkość stawki wynosi 0,036% wartości zobowiązań i rezerw na koniec roku.

Ewentualne interwencje przy wykorzystaniu środków z funduszu stabilizacyjnego polegają na zwiększeniu bazy kapitałowej zagrożonej instytucji kredytowej, które może wynieść maksymalnie równowartość 2% wskaźnika adekwatności kapitałowej tej instytucji. Przy ustalaniu wielkości stawki opłaty stabilizacyjnej Szwedzkie Narodowe Biuro Zarządzania Długiem uwzględnia sytuację gospodarczą w kraju oraz wynikające z niej możliwości finansowe podmiotów zobowiązanych do wnoszenia opłaty. W latach 2009 i 2010 w związku z pogorszeniem się koniunktury instytucje kredytowe były zobligowane do uiszczenia opłaty w wysokości jedynie połowy obowiązującej stawki.

DZIAŁ II. Projekty wprowadzenia wspólnotowego podatku od transakcji finansowych.

1. Propozycja wprowadzenia ogólnoeuropejskiego podatku od transakcji finansowych z dnia 28 września 2011 r.

W dniu 28 września 2011 roku Rada Europejska wystąpiła z propozycją wprowadzenia zharmonizowanego podatku od transakcji finansowych (FTT) dla całej Unii Europejskiej¹. Projekt przewidywał opodatkowanie wszystkich transakcji, których przedmiotem są instrumenty finansowe, w których co najmniej jedna strona (instytucja finansowa) ma siedzibę w państwie członkowskim, niezależnie od tego gdzie odbywa się transakcja. Równocześnie zgodnie z „zasadą siedziby” podatek obejmowałby instytucje finansowe spoza UE, działające w imieniu strony mającej siedzibę na terytorium Wspólnoty. Opodatkowaniu nie podlegałyby natomiast osoby prywatne oraz małe przedsiębiorstwa finansowe prowadzące zwykłą działalność finansową, polegającą np. na zaciąganiu kredytów hipotecznych, pożyczek bankowych, czy zawieraniu umów ubezpieczeniowych. Ponadto celem było zminimalizowanie wpływu nowego podatku na koszty kapitału, inwestycje oraz produkcję. Projekt dyrektywy przewidywał także wyłączenie spod opodatkowania akcji i obligacji na rynku pierwotnym.

Głównymi celami projektu było:

- 1) zapobieżenie rozdrobnieniu jednolitego rynku UE na skutek współistnienia różnych, nieskoordynowanych ze sobą systemów opodatkowania transakcji finansowych;
- 2) zapewnienie sprawiedliwego wykładu instytucji finansowych w utrzymanie finansów publicznych;

¹ Dyrektywa Rady z dnia 28 września 2011 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od transakcji finansowych i zmieniająca dyrektywę 2008/7/WE; KOM/2011/0594 wersja ostateczna - 2011/0261 (CNS)

3) zmniejszenie atrakcyjności transakcji, które nie zwiększają efektywności rynków finansowych.

Propozycja obejmowała wprowadzenie wspólnej podstawy opodatkowania oraz minimalnej stawki podatkowej, która miała wynieść 0,1% dla obrotu akcjami i obligacjami oraz 0,01% dla obrotu instrumentami pochodnymi. Nowy podatek miał wejść w życie dnia 1 stycznia 2014 r.

Równocześnie zgodnie z wnioskiem z dnia 29 czerwca 2011 r. dotyczącym decyzji Rady w sprawie systemu zasobów własnych Unii Europejskiej, część zysków z proponowanego podatku miała stać się nowym, autonomicznym źródłem dochodów UE, co pozwoliłoby na zmniejszenie wkładów poszczególnych krajów w budżecie Wspólnoty.

Powyższy projekt był elementem szerszej, międzynarodowej debaty na temat reform sektora finansowego, która miała miejsce w następstwie wybuchu kryzysu w 2007 r. Jako że instytucje finansowe w decydujący sposób przyczyniły się do jego wystąpienia, a ciężar ekonomiczny kosztownych akcji ratunkowych został przerzucony na podatników, pojawiły się liczne głosy nawołujące do ograniczenia swobody, z jaką do tej pory odbywał się obrót instrumentami finansowymi. Jednocześnie dostrzeżono i uznano za nieuzasadnione uprzywilejowanie sektora finansowego w stosunku do innych sektorów.

Potrzeba przyjęcia wspólnych rozwiązań podatkowych była wielokrotnie podkreślana w kontekście zachowania spójności jednolitego rynku UE. Jako iż w chwili wystąpienia Rady z propozycją w poszczególnych państwach członkowskich funkcjonował już szereg różnych podatków o zbliżonym zakresie, a konieczność walki z kryzysem była silnym bodźcem do tworzenia kolejnych, obawiano się powstania skomplikowanej, utrudniającej obrót sieci regulacji prawnych.

2. Projekt dyrektywy w sprawie wdrożenia wzmocnionej współpracy w zakresie podatku od transakcji finansowych z dnia 14 lutego 2013 r.

Negocjacje na temat wprowadzenia jednolitego podatku od transakcji finansowych na terenie całej UE zakończyły się fiaskiem. Po trzech bezowocnych posiedzeniach Rady Unii Europejskiej, które odbyły się w dniach 22 i 29 czerwca oraz 10 lipca 2012 r., stało się jasne, że osiągnięcie jednomyślności w przedmiocie ogólnoeuropejskiej konstrukcji nie jest możliwe. Niemniej jednak 11 krajów (Francja, Niemcy, Belgia, Austria, Słowenia, Portugalia, Grecja, Słowacja, Włochy, Hiszpania i Estonia) wyraziło chęć kontynuowania prac we własnym zakresie.

Efektom powyższego w dniu 23 października 2012 roku Komisja zwróciła się do Rady Europejskiej o zezwolenie na podjęcie wzmocnionej współpracy w zakresie podatku od transakcji finansowych. Zgoda została udzielona dnia 22 stycznia 2013 r.

Projekt dyrektywy będący efektem powyższych prac został przedstawiony przez Komisję Europejską 14 lutego 2013 r. Zgodnie z wnioskiem zaangażowanych państw członkowskich zachowany został zakres oraz pierwotne cele propozycji z 2011 r. Jednocześnie zastrzeżeniu uległy przepisy dotyczące zwalczania nadużyć oraz relokacji transakcji.

Na szczególną uwagę zasługuje wprowadzenie do projektu tzw. „zasady miejsca emisji”, będącej uzupełnieniem generalnej „zasady siedziby”. Rozwiązanie to pozwoliłoby na opodatkowanie podmiotów odpowiedzialnych za obrót, nawet jeżeli nie mają one siedziby w strefie objętej podatkiem. Rozwiązanie to zostało stworzone w celu zapobieżenia delokalizacji, czyli przenoszeniu transakcji poza obszar funkcjonowania nowego podatku. Nowa zasada znajdzie zastosowanie wobec stron transakcji, które co prawda nie mają siedziby na terytorium danego państwa członkowskiego, ale handlują instrumentami finansowymi, które zostały w nim wyemitowane.

W związku z przedłużającymi się pracami w czerwcu 2013 r. Komisja Europejska ogłosiła, że wprowadzenie nowego podatku w przewidywanym pierwotnie terminie tj. 1 stycznia 2014 r. nie jest możliwe. 6 maja 2014 r. na spotkaniu Rady do spraw gospodarczych i finansowych ministrowie 10 z 11 państw członkowskich (bez Słowenii) wskazali na gotowość kontynuowania negocjacji w sprawie wprowadzenia podatku od akcji i „niektórych instrumentów pochodnych” od 1 stycznia 2016 r.

Projekt wprowadzenia wspólnotowego podatku od transakcji finansowych spotkał się ze zdecydowanym sprzeciwem instytucji finansowych, a także niektórych państw członkowskich. Dnia 18 kwietnia 2013 r. do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości wpłynęła skarga Wielkiej Brytanii na decyzję Rady z dnia 22 stycznia 2013 r., znak: 2013/52/UE upoważniającą do podjęcia wzmocnionej współpracy w dziedzinie podatku od transakcji finansowych. Impulsem do wystąpienia ze skargą był raport Londyńskiego City, w którym oszacowano straty Wielkiej Brytanii z tytułu opodatkowania transakcji finansowych w 11 państwach objętych procedurą wzmocnionej współpracy. Zgodnie z ustaleniami powyższego, koszty emisji papierów wartościowych w Wielkiej Brytanii wzrosłyby o 4 miliardy funtów, mimo iż kraj nie znajduje się w grupie zainteresowanej wprowadzeniem nowego podatku. W wyroku Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C-209/13 – Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej

przeciwko Radzie Unii Europejskiej Europejski Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, że skarga jest przedwczesna.

3. Włoski oraz francuski model podatku od transakcji finansowych (FTT).

Chociaż nie udało się dotychczas wypracować wspólnego modelu opodatkowania transakcji finansowych, poszczególne państwa członkowskie wprowadziły opodatkowanie takich transakcji w prawie krajowym. Klasyczny model podatku od transakcji finansowych z powodzeniem udało się wdrożyć we Francji, a także we Włoszech. Podatek od transakcji finansowych we Włoszech został wprowadzony w marcu 2013 r. Przedmiotem opodatkowania podatkiem FTT we Włoszech jest transfer własności akcji oraz innych instrumentów finansowych wyemitowanych we Włoszech jak również transfer papierów wartościowych, bez względu na miejsce rezydencji emitenta. Opodatkowaniu podatkiem od transakcji finansowych podlega również transfer własności obligacji zamiennych na akcje. Podatek od transakcji finansowych nakładany jest bez względu na miejsce wykonania transakcji i na państwo rezydencji stron czynności.

Zgodnie z włoskim modelem ustawy o podatku od transakcji finansowych, podatnikiem jest podmiot, na rzecz którego dokonywany jest transfer instrumentów finansowych, bez względu na jego miejsce rezydencji oraz na miejsce, w którym kontrakt został zawarty. Próg kapitalizacji spółek podlegających opodatkowaniu wynosi 500 mln euro.

Podatku od transakcji finansowych nie stosuje się do:

- 1) nowo wyemitowanych akcji,
- 2) czynności z tytułu dziedziczenia, czy darowizny,
- 3) transakcji warunkowego zakupu,
- 4) wartości zakupu akcji, które zostały wyemitowane przez firmy z kapitalizacją rynkową w wysokości poniżej 500 milionów euro.

Stawka włoskiego podatku od transakcji finansowych wynosi 0.2% od wartości transakcji, stawka w wysokości 0.1% stosowana jest do transakcji na rynku regulowanym.

Po roku od wprowadzenia nowej regulacji we Włoszech o 12% spadły obroty papierami wartościowymi, podczas gdy w tym samym czasie w Europie obroty papierami wartościowymi wzrosły o 7%. Transakcje cechujące się wrażliwością na niewielkie zmiany rentowności zostały przeniesione za granicę. Dla Włoskiej gospodarki oznaczało to odpływ kapitałów. Pozytywnym aspektem regulacji było ograniczenie zakresu transakcji OTC (over the counter) – transakcji pozagiełdowych, bezpośrednio między dwiema stronami. Część

powyższych transakcji wiąże się z szarą i czarną strefą gospodarki, a zatem ustawa o podatku od transakcji finansowych doprowadziła do ograniczenia transakcji nielegalnych. Stanowi to podstawę do stwierdzenia, że wprowadzenie podatku FTT we Włoszech doprowadziło do zwiększenia przejrzystości transakcji na włoskim rynku, kosztem zmniejszenia wartości kapitału na rynku.

Kolejnym przykładem skutecznego wprowadzenia podatku jest francuski podatek od transakcji finansowych. Został on wprowadzony od dnia 1 sierpnia 2012 r. Podatek ten jest nakładany od wartości zakupu akcji, które zostały wyemitowane przez firmy z siedzibami we Francji i kapitalizacją rynkową w wysokości 1 miliona euro i wyższą. Zakres opodatkowania transakcji finansowych we Francji jest znacznie węższy od zakresu opodatkowania transakcji finansowych proponowanych w dyrektywie unijnej o FTT. Wprowadzenie podatku FTT na poziomie krajowym miało stanowić rozwiązanie tymczasowe, do momentu gdy podatek ten zostanie wprowadzony na poziomie unijnym. Stawka francuskiego podatku od transakcji finansowych wynosi 0.2%.

Zgodnie z szacunkami Credit Suisse, wbrew oczekiwaniom spadku przepływu kapitału, po wprowadzeniu podatku od transakcji finansowych nie doszło do zaburzenia rynku, inwestorzy nie zmienili swoich zachowań oraz tendencji inwestycyjnych, a także dostęp dużych przedsiębiorstw do kapitału nie został ograniczony. Na podstawie porównania sytuacji w roku 2011, który był ostatnim rokiem bez podatku od transakcji finansowych, oraz roku 2014 można wyciągnąć wnioski, że dzienne obroty akcjami obciążonymi podatkiem zmniejszyły się w 2014 r. przeciętnie o 12 %, natomiast w innych krajach UE o 10%. Godnym odnotowania jest fakt, że na przestrzeni pierwszych pięciu miesięcy po wprowadzeniu podatku od transakcji finansowych we Francji, wpływy do budżetu państwa zostały odnotowane na poziomie blisko 199 milionów euro.

4. Wprowadzenie nadzoru nad obrotem instrumentami pochodnymi poza rynkiem regulowanym.

Analizując możliwość wprowadzenia podatku od transakcji finansowych należy mieć także na względzie poddanie obrotu instrumentami pochodnymi ściślejszemu nadzorowi na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji (rozporządzenie „EMIR”). Instrumentom pochodnym będącym przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym (rynek

OTC – over-the-counter) brakuje przejrzystości, gdyż są kontraktami negocjowanymi prywatnie i informacje ich dotyczące są zwykle dostępne wyłącznie stronom kontraktu. Tworzą one złożoną sieć współzależności, co może utrudniać określenie charakteru i poziomu ryzyka związanego z instrumentami pochodnymi. Kryzys finansowy ukazał, że takie właściwości zwiększają niepewność w okresach napięć rynkowych i w związku z tym stanowią ryzyko dla stabilności finansowej.

W przygotowanym na wniosek Komisji i opublikowanym dnia 25 lutego 2009 r. raporcie grupy wysokiego szczebla stwierdzono, że należy wzmocnić ramy nadzorcze sektora finansowego Unii, aby zmniejszyć groźbę wystąpienia w przyszłości kryzysów finansowych i ograniczyć ich skutki. Zalecono w nim również daleko idące reformy struktury nadzoru tego sektora, w tym powołanie europejskiego organu nadzoru (Europejski Organ Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych „ESMA”) ostatecznie ustanowionego na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1095/2010. Również Rada Europejska potwierdziła potrzebę dużo skuteczniejszego ograniczania ryzyka kredytowego kontrahenta oraz znaczenie poprawy przejrzystości, skuteczności i integralności transakcji instrumentami pochodnymi

Rozporządzenie EMIR (skrót od ang. European Market Infrastructure Regulation) ustanawia warunki służące ograniczaniu ryzyka kredytowego i zwiększaniu przejrzystości kontraktów pochodnych. W tym celu rozporządzenie ustanawia dwa główne obowiązki (szerzej opisane poniżej), iż wszystkie zestandaryzowane kontrakty pochodne będące przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym mają być rozliczane za pośrednictwem kontrahenta centralnego (CCP – skrót od ang. Central Counterparty) oraz kontrakty te należy zgłaszać repozytoriom transakcji. Ostatecznie przyjęto obowiązujące rozwiązanie, które włącza w zakres regulacji także transakcje zawierane na rynku regulowanym. Rozporządzenie to należy stosować bezpośrednio we wszystkich Państwach Członkowskich, a zatem oznacza to, że jego przepisy w sposób bezpośredni nakładają obowiązki m.in. na polskich przedsiębiorców zawierających transakcje pochodne.

Jednym z obowiązków wprowadzonych przez rozporządzenie EMIR jest konieczność ewidencjonowania i zgłaszania do repozytoriów transakcji pochodnych. Obowiązek raportowania dla wszystkich klas instrumentów pochodnych wszedł w życie z dniem 12 lutego 2014 r. Repozytorium transakcji jest osobą prawną zajmującą się gromadzeniem i przechowywaniem na szczeblu centralnym danych dotyczących instrumentów pochodnych. Uczestnicy rynku są obowiązani przekazywać repozytoriom transakcji wszystkie istotne informacje dotyczące kontraktów pochodnych. Zgłoszeniu w repozytorium transakcji podlega zawarcie, zmiana oraz rozwiązanie kontraktu pochodnego. Obowiązek zgłaszania transakcji

może być zrealizowany bezpośrednio, za pośrednictwem drugiej strony transakcji lub powierzony innemu podmiotowi. Pomimo delegowania odpowiedzialność za raportowanie ciągle spoczywa na stronie transakcji m.in. z tytułu nieprawidłowego i nie terminowego przekazania raportu.

W celu umożliwienia identyfikacji podmiotów będących stroną transakcji na instrumentach pochodnych, beneficjenta takiej transakcji, centralnego kontrpartnera, uczestnika rozliczającego, czy też brokera, niezbędne jest posiadanie odpowiedniego, unikatowego numeru. Takim unikatowym identyfikatorem jest numer LEI (skrót od ang. Legal Entity Identifier). Każdy podmiot zobowiązany do raportowania, niezależnie od tego, czy robi to samodzielnie, czy przez pośrednika, musi posiadać kod LEI, za pośrednictwem którego będzie identyfikowalny jako kontrahent. Zatem aby zrealizować obowiązek raportowania transakcji konieczne jest uprzednie wystąpienie do właściwego podmiotu o wydanie numeru LEI. Jest to globalny niepowtarzalny numer jednoznacznie identyfikujący podmioty będące stronami transakcji zawieranych na rynkach finansowych. Zgłoszenie transakcji powinno nastąpić do końca następnego dnia roboczego po dniu jej zawarcia. W konsekwencji informacje na temat zagrożeń związanych z funkcjonowaniem rynków obrotu instrumentami pochodnymi są przechowywane centralnie oraz łatwo dostępne dla właściwych instytucji. Również każdy kontrahent transakcji pochodnej zobligowany jest do prowadzenia ewidencji wszystkich zawartych przez siebie kontraktów pochodnych oraz wszelkich zmian przez co najmniej pięć lat od daty rozwiązania kontraktu. Do repozytorium transakcji należy zgłaszać kontrakty pochodne zarówno rozliczone przez CCP, jak i nierozliczone przez CCP. Nałożenie na uczestników rynku obowiązku obszernej sprawozdawczości podwyższa wartość informacji będących w posiadaniu repozytoriów transakcji również dla właściwych organów podatkowych.

Strony kontraktów terminowych zawieranych na poszczególnych klasach instrumentów pochodnych podlegających zgodnie z rozporządzeniem EMIR obowiązkowi raportowania, zobowiązane są do uzgadniania szczegółów transakcji w oparciu o opublikowane standardy techniczne. Repozytorium (np. KDPW_TR), wraz z innymi autoryzowanymi repozytoriami, wspomaga ten proces dokonując rekonyliacji danych. Rekonyliacja jest procesem wykonywanym przy współpracy wszystkich repozytoriów działających na podstawie EMIR i polega na parowaniu i porównywaniu raportów zgłoszonych przez strony oddzielnie. Proces parowania i porównywania danych przeprowadzany jest w drugim dniu roboczym po dniu transakcji. Weryfikowanie zgodności szczegółów transakcji realizowane jest w dwóch etapach. W pierwszym kroku

przeprowadzane jest parowanie raportów polegające na wyszukiwaniu raportu złożonego przez drugą stronę. Następnie pola sparowanych raportów podlegają porównaniu zgodnie z założonymi tolerancjami.

Nowelizacja ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi, która weszła w życie w dniu 4 sierpnia 2012 r. (art. 48 ust. 5a) stanowi, że Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych może prowadzić – na zasadach określonych w odrębnym regulaminie – repozytorium transakcji. W dniu 7 listopada 2013 r. ESMA zarejestrowała Repozytorium Transakcji w KDPW S.A. (KDPW_TR, KDPW_TradeRepository) stwierdzając tym samym, że spełnia ono wszelkie wymagania stawiane repozytoriom zgodnie z wymogami rozporządzenia EMIR. KDPW_TR zostało uruchomione w dniu 23 stycznia 2014 r. i funkcjonuje w oparciu o Regulamin repozytorium transakcji. W KDPW_TR można raportować transakcje pochodne dla wszystkich klas instrumentów pochodnych, niezależnie od miejsca zawarcia kontraktu (rynek regulowany oraz rynek OTC), zawieranych na terenie całej Unii Europejskiej, w szczególności:

- towarowy instrument pochodny (CO),
- kredytowy instrument pochodny (CR),
- walutowy instrument pochodny (CU),
- instrument pochodny na akcje (EQ),
- instrument pochodny na stopę procentową (IR),
- inny instrument pochodny (OT).

Łączna liczba uczestników KDPW_TR według stanu na dzień 12 listopada 2014 r. to 170 podmiotów w tym 13 Generalnych Uczestników Raportujących, 58 Zwykłych Uczestników Raportujących, 99 Pośrednich Uczestników Repozytorium oraz 8 instytucji nadzorujących. Łączna liczba podmiotów, których dotyczyły raporty przesłane do KDPW_TR wynosiła 6992. Przy czym 94,4% transakcji dotyczyło kontrahentów polskich, w tym 98,3% dotyczyło kontrahentów polskich przy transakcjach na rynku OTC. Liczba uczestników KDPW_TR według stanu na dzień 20 sierpnia 2015 r.² to 14 Generalnych Uczestników Raportujących, 55 Zwykłych Uczestników Raportujących, 140 Pośrednich Uczestników Repozytorium.

Dodatkowo rozporządzenie EMIR nakłada obowiązek rozliczania wybranych kontraktów pochodnych przez kontrahenta centralnego. Kontrahent centralny (CCP) oznacza osobę prawną, która działa pomiędzy kontrahentami kontraktów będących w obrocie na co najmniej jednym rynku finansowym, stając się nabywcą dla każdego sprzedawcy

² Dane ze strony internetowej www.kdpw.pl (Dostęp: 27 sierpnia 2015 r.)

i sprzedawcą dla każdego nabywcy. Udzielenie CCP zezwolenia uzależnione jest od spełnienia przez CCP określonych wymogów m.in. w zakresie minimalnej kwoty kapitału założycielskiego oraz wymogów organizacyjnych.

Na rynku polskim na podstawie art. 48 ust. 7 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi KDPW przekazała w drodze umowy wykonywanie określonych zadań spółce zależnej KDPW_CCP. Komisja Nadzoru Finansowego w dniu 8 kwietnia 2014 r. dokonała autoryzacji izby rozliczeniowej KDPW_CCP, potwierdzając, że spełnia ona wszystkie wymagania stawiane tego typu instytucjom przez unijne rozporządzenie EMIR jako CCP. KDPW_CCP raportuje rozliczane przez siebie kontrakty pochodne wyłącznie do repozytorium transakcji prowadzonego przez KDPW S.A. tj. nie raportuje informacji o kontraktach pochodnych do innego z istniejących repozytoriów.

Do raportowania zobowiązane są wszystkie podmioty, prowadzące działalność gospodarczą (przedsiębiorcy) niezależnie od formy prawnej, w jakiej ta działalność jest wykonywana oraz niezależnie od wolumenu zawieranych przez nich transakcji, w tym przedsiębiorcy indywidualni. Rozporządzenie EMIR nie dotyczy osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej (nie będących przedsiębiorcą). Wymogi rozporządzenia EMIR są zróżnicowane w zależności od przynależności poszczególnych podmiotów do danej kategorii. Uczestnicy rynku instrumentów pochodnych zostali podzieleni na następujące kategorie:

- a) Kontrahentów finansowych (FC),
- b) Kontrahentów niefinansowych (NFC),
- c) Kontrahentów niefinansowych plus (NFC+).

Przepisy rozporządzenia mają zastosowanie przede wszystkim do kontrahentów finansowych jednak, w stosownych przypadkach, mają również zastosowanie do kontrahentów niefinansowych. Również kontrahenci niefinansowi korzystają z kontraktów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym m.in. w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem gospodarczym bezpośrednio związanym z prowadzoną przez siebie działalnością gospodarczą lub działalnością w zakresie zarządzania aktywami i pasywami. Dla określenia obowiązków ciążących na kontrahentach niefinansowych bardzo ważną wielkością jest próg rozliczania. Kontrahenci niefinansowi, którzy przekroczą odpowiedni próg zobowiązani są wypełnić dodatkowe obowiązki wynikające z rozporządzenia EMIR, w tym rozliczania transakcji przez kontrahenta centralnego.

DZIAŁ III. Regulacje krajowe w zakresie opodatkowania obrotu instrumentami finansowymi.

W polskim systemie podatkowym nie obowiązywał dotychczas podatek o analogicznym zakresie przedmiotu opodatkowania. Podobną konstrukcję miała obowiązująca w okresie od dnia 1 stycznia 1995 r. do dnia 1 stycznia 1996 r. ustawa z dnia 21 października 1994 r. o podatku od sprzedaży akcji w publicznym obrocie³. Ustawa ta regulowała zasady opodatkowania publicznego obrotu wtórnego akcjami, a opodatkowaniu tym podatkiem podlegała sprzedaż akcji w publicznym obrocie wtórnym, z wyjątkiem sprzedaży pierwszej ofercie publicznej. W aktualnie obowiązującym stanie prawnym należy wskazać na podatek od czynności cywilnoprawnych, regulowany ustawą z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych⁴. Na mocy tej ustawy opodatkowaniu podlega obrót prawami majątkowymi (w tym instrumentami finansowanymi). Ustawa ta przewiduje jednak dość szeroki katalog wyłączeń od opodatkowania (art. 2) oraz zwolnień od podatku (art. 8 i 9).

Pierwszym kompleksowym rozwiązaniem w przedmiotowej materii był projekt ustawy o podatku od usług finansowych wniesiony do Sejmu w dniu 11 czerwca 2012 r.⁵ przez posłów Klubu Poselskiego Ruch Palikota. Ze względu na przedmiot regulacji, projekt został skierowany na pierwsze czytanie na posiedzeniu plenarnym Sejmu i w głosowaniu nr 16 w dniu 10 maja 2013 r. został w całości odrzucony.

Zgodnie z tym projektem, podatnikami miały być instytucje finansowe będące zarejestrowanymi podatnikami podatku od towarów i usług. Pojęcie instytucji finansowych zostało skonstruowane w sposób obejmujący szeroki zakres podmiotów m.in.: firmę inwestycyjną, instytucję kredytową czy fundusze inwestycyjne. W definiowaniu tych pojęć projekt odwoływał się do obowiązujących dotychczas w prawie finansowym aktów prawnych.

Czynnościami podlegającymi opodatkowaniu w ramach omawianego projektu były usługi finansowe świadczone oraz nabywane przez podatników na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na rzecz innych podatników. Usługi finansowe projekt definiował jako usługi, których przedmiotem były instrumenty finansowe; długi i pośrednictwo w ich zakresie; w zakresie poręczeń i gwarancji; ubezpieczenia i reasekuracji; inne usługi o charakterze finansowym podobne do wymienionych powyżej. Obowiązek podatkowy powstawałby

³ Dz. U. Nr 123, poz. 602

⁴ Dz. U. z 2010 r. Nr 101, poz. 649, ze zm.

⁵ Druk nr 1225

z chwilą wykonania poszczególnych usług albo z chwilą zmiany umowy lub orzeczenia sądu zmieniającego umowę, jeżeli wiązałyby się to z podwyższeniem podstawy opodatkowania.

Podstawą opodatkowania w przypadku podatnika świadczącego usługi byłaby kwota należna z tytułu tej czynności, a w przypadku nabycia usług była by kwota zobowiązania z tytułu tej czynności. Stawka podatku miała wynieść 0,05% podstawy opodatkowania w przypadku usług finansowych, których przedmiotem są instrumenty pochodne, a w przypadku pozostałych usług finansowych stawka miała wynieść 0,1% podstawy opodatkowania. Z podatku zwolnione byłyby organy państwa i Wspólnoty Europejskiej, a także międzynarodowe organizacje i instytucje korzystające na podstawie umów, ustaw lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych z przywilejów i immunitetów.

Zgodnie z uzasadnieniem projektu, wpływy do Budżetu Państw z tytułu podatku od usług finansowych za pierwszy rok obowiązywania ustawy miały wynieść ok. 815 510 388 zł, a za okres pierwszych czterech lat obowiązywania ustawy łącznie ok. 4 077 551 940 zł. Po stronie wydatkowej w pierwszym roku miały pojawić się niewielkie koszty związane z procesem poboru podatku i kontrolą wywiązywania się przez podatników z nałożonych na nich obowiązków.

Projektodawca założył, iż w wariantcie pesymistycznym, wprowadzenie podatku od usług finansowych może spowodować spadek obrotu w przypadku papierów wartościowych o maksymalnie 10% a w przypadku instrumentów pochodnych co najwyżej o 40%. Dane na podstawie których wyciągnięto omówione konkluzje, pochodziły z informacji publikowanych przez Giełdę Papierów Wartościowych, Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych, Narodowy Bank Polski oraz Warszawską Giełdę Towarową.

Omówiony powyżej projekt stanowił przedmiot wnikliwej analizy Biura Analiz Sejmowych, co doprowadziło m.in. do wprowadzenia autopoprawki mającej na celu wyeliminowanie potencjalnej niezgodności z art. 92 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W ostatecznej opinii w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o podatku od usług finansowych, Dyrektor Biura Analiz Sejmowych stwierdził, że w prawie wspólnotowym brak jest przepisu, który zabraniałby wprowadzenia w Polsce podatku o konstrukcji przewidzianej w projekcie ustawy.

Równocześnie, ustanowienie podatku od usług finansowych nie będzie stało w sprzeczności z przepisami dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej. Finalnie uznał, że projektowany podatek od usług finansowych wykazuje niezgodności z dyrektywą Rady 2008/7/WE z dnia 12 lutego 2008 r. dotyczącą podatków pośrednich od gromadzenia kapitału w takim zakresie,

w jakim może dojść do opodatkowania podatkiem od usług finansowych operacji uznawanych za wkłady kapitałowe w rozumieniu tej dyrektywy.

Zważywszy na wprowadzenie nowelizacją z dnia 26 lipca 2013 r. o zmianie ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym oraz niektórych innych ustaw⁶ opłaty ostrożnościowej niecelowym jest opodatkowanie pasywów lub aktywów sektora bankowego. Ustawodawca wprowadził fundusz stabilizacyjny, którego dochody pochodzą z opłaty ostrożnościowej, wyliczanej na podstawie stawki nie przekraczającej 0,2% i podstawy naliczenia analogicznej do podstawy opłaty obowiązkowej tj. całkowity wymóg kapitałowy x 12,5. Obowiązek uiszczania tej opłaty nałożony został na podmioty objęte systemem gwarantowania, to jest – zgodnie z art. 2 pkt 3 ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym – banki krajowe w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe⁷ oraz oddziały banków zagranicznych w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 20 ustawy – Prawo bankowe, o ile nie są uczestnikami systemu gwarantowania środków pieniężnych w swoim państwie macierzystym albo system gwarantowania, w którym uczestniczą, nie zapewnia gwarantowania środków pieniężnych co najmniej w zakresie i w wysokości określonych w ustawie o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym. Rada Funduszu, podejmując uchwałę o wysokości opłaty ostrożnościowej oraz obowiązkowej opłaty rocznej bierze pod uwagę w szczególności sytuację w sektorze finansowym oraz jego otoczeniu makroekonomicznym. Intencją Ustawodawcy było uwzględnienie tzw. zjawiska antycykliczności, tj. nieobciążania lub niewielkiego obciążania podmiotów z tytułu wpłat na Bankowy Fundusz Gwarancyjny w okresach dekoniunktury. Z uwagi na wprowadzenie powyższej opłaty, opodatkowanie sektora usług finansowych powinno następować poprzez wprowadzenie podatku transakcyjnego.

Minister Finansów wypowiadał się dotychczas krytycznie na temat wprowadzenie podatku od transakcji finansowych (odpowiedź na interpelację posła Przemysław Czarneckiego z dnia 7 lipca 2015 r. nr 33624). Wśród wątpliwości wyrażonych przez Ministerstwo Finansów znalazło się m.in. zjawisko relokacji transakcji finansowych, prowadzące do zmniejszenia liczby transakcji finansowych, a co za tym idzie obniżenia przychodów z podatków dochodowych. Podniesiona też została kwestia zmniejszenia obrotów instytucji finansowych, która mogłaby spowodować spadek zatrudnienia w sektorze finansowym. Ministerstwo wyraziło brak zainteresowania wprowadzeniem omawianego podatku, jednocześnie wstrzymując się z oceną przygotowywanych na łamach UE rozwiązań w tym zakresie, do czasu wypracowania przez państwa członkowskie kompromisowego

⁶ Dz. U. z 2013 r., poz. 1012 ,

⁷ Dz. U. z 2012 r. poz. 1376, ze zm.

stanowiska oraz przedstawienia przez Komisję Europejską szczegółowych analiz skutków wprowadzenia tych regulacji. Odnośnie innych firm opodatkowania sektora finansowego Ministerstwo Finansów ograniczyło się do zasugerowania obciążenia tego sektora opłatami, które byłyby gromadzone na osobnym funduszu celem wykorzystania w sytuacjach kryzysowych do restrukturyzacji problemowych podmiotów.

Stanowisko Rządu w przedmiotowym zakresie jest zbieżne ze stanowiskiem Zarządu Związku Banków Polskich na temat projektu dyrektywy Rady w sprawie wdrożenia wzmocnionej współpracy w dziedzinie podatku od transakcji finansowych. Związek w pierwszej kolejności wskazał, że nie wszystkie transakcje finansowe zawierane są w celach spekulacyjnych i nowy podatek może również wpłynąć negatywnie na transakcje zawierane w celach zabezpieczających. Równocześnie podniesiony został problem wzrostu cen usług bankowych, pogorszenia płynności na rynku finansowym, preferencyjnego traktowania banku centralnego, nadmiernego obciążenia sektora finansowego, naruszenia zasady równości konkurencji, nieuzasadnionego ograniczenie prawa dokonywania korekt, nieprecyzyjnego określenie płatnika podatku, przyjęcie niekorzystnej formy poboru podatku przez płatnika oraz możliwości obciążenia podatkiem podmiotu, który nie był zobowiązany do jego zapłaty. Kierując się powyższą argumentacją Związek wyraził aprobatę decyzji Ministra Finansów o nieprzystąpieniu Polski do mechanizmu wzmoczonej współpracy w zakresie podatku od transakcji finansowych.

CZEŚĆ II. Zagadnienia szczegółowe

Rozdział I. Przepisy ogólne.

Art. 1

Artykuł 1 w ust. 1 określa przedmiot ustawy: wskazuje, że ustawa wprowadza nowy podatek od transakcji finansowych. W ustępie 2 wskazuje, że podatek od transakcji finansowych stanowi dochód budżetu państwa.

Art. 2

Projektowany art. 2 określa, że właściwość organów podatkowych w sprawach podatku od transakcji finansowych. Zgodnie z zasadą ogólną wyrażoną w ust. 1 właściwym organem podatkowym dla podatników podatku od transakcji finansowych jest naczelnik urzędu skarbowego, który jest lub byłby właściwy dla podatnika w podatku od towarów i

usług, z zastrzeżeniem ust. 2. Pozwoli to utrzymać jednolitą właściwość dla nowego podatku i podatku od towarów i usług,

Ze względu na przyjęte zasady opodatkowania oraz jego przedmiot niezbędne stało się uregulowanie przypadków gdy żadna ze stron transakcji finansowej nie posiada siedziby na terytorium Rzeczypospolitej Polski. Opodatkowaniu podatkiem od transakcji finansowych podlegać bowiem będą także te transakcje, które dokonywane są na terytorium Polski, pomimo że ich strony nie mają siedziby na terytorium Polski. W takich przypadkach zgodnie z ust. 2 właściwym organem podatkowym jest Naczelnik Drugiego Urzędu Skarbowego Warszawa-Śródmieście.

Przepis ust. 3 określa właściwość organu podatkowego dla płatników podatku od transakcji finansowych. Zgodnie z tym przepisem jest nim naczelnik urzędu skarbowego, który jest lub byłby właściwy dla podatnika w podatku od towarów i usług. Pozwala to zachować wskazaną wcześniej zasadę tożsamości organów dla podatku od transakcji finansowych i podatku od towarów i usług.

Art. 3

Artykuł 3 zawiera definicje ustawowe. Definiuje on kluczowe pojęcia dla przedmiotowej ustawy. W przypadkach gdy projektodawca posługuje się pojęciami typowymi dla rynku finansowego jako priorytet przyjęto zachowanie ich znaczenia nadanego im w ustawach dotyczących poszczególnych sektorów tego rynku. W ten sposób zdefiniowano podstawowe dla ustawy pojęcia takie jak: instrument finansowy, papier wartościowy, instrument pochodny, rozliczenie transakcji, rozrachunek transakcji, czy obrót pierwotny. Z definicji własnych projektowanej ustawy wskazać należy przede wszystkim pojęcie instytucji finansowej uregulowane w ust. 2 (zob. uzasadnienie do art. 9 Ustawy).

Art. 4.

Artykuł 4 projektu ustawy określa zasadniczy element konstrukcyjny podatku od towarów i usług, jakim jest przedmiot opodatkowania. W ust. 1 tego artykułu zostały wymienione transakcje finansowe, które podlegają podatkowi. Katalog czynności podlegających opodatkowaniu ma charakter zamknięty – opodatkowaniu nie podlegają więc czynności, które nie zostały wymienione w ust. 1, nawet jeżeli w powszechnej opinii lub na podstawie ich cech charakterystycznych określane są w branży finansowej mianem transakcji finansowych. Celem projektodawcy było objęcie opodatkowaniem tych transakcji, które zasadniczo mają charakter inwestycyjny, a jednocześnie wiąże się z nimi większe niż

standardowe ryzyko spekulacyjne. Nie objęto więc zakresem opodatkowania transakcji, które stanowią podstawowe źródło pozyskiwania kapitału inwestycyjnego lub służą celom konsumpcyjnym albo umożliwiają bezpieczne akumulowanie oszczędności. Z tego też względu do zakresu opodatkowania nie włączono pożyczek środków pieniężnych i kredytów oraz produktów depozytowych. Objęto nim natomiast instrumenty o charakterze wybitnie spekulacyjnym, zwłaszcza instrumenty pochodne. Zgodnie z ust. 1 omawianego artykułu podatkowi podlegają transakcje finansowe:

- 1) odpłatnego nabycia instrumentów finansowych;
- 2) odpłatnego zbycia instrumentów finansowych;
- 3) wymiany instrumentów finansowych;
- 4) wymienione w pkt 1) – 3), zawarte z przyrzeczeniem odkupu;
- 5) udzielenia i zaciągnięcia pożyczki papierów wartościowych;
- 6) zawarcia umowy powodującej powstanie lub dotyczącej instrumentów pochodnych;
- 7) polegające na czynnościach prawnych lub faktycznych dokonywanych pomiędzy podmiotami z grupy kapitałowej, mających za przedmiot prawa do dysponowania instrumentami finansowymi albo prowadzących do przekazania ryzyka związanego z tymi instrumentami finansowymi.

Ponadto aby zminimalizować ryzyko unikania opodatkowania, w art. 4 ust. 1 pkt 8 projektu przewidziano opodatkowanie również transakcji, które polegają na zmianie wymienionych wyżej umów. Warunkiem podlegania opodatkowaniu jest w tym przypadku wystąpienie skutku w postaci zastąpienia co najmniej jednej ze stron umowy, zmiany okresu obowiązywania umowy, zmiany przedmiotu świadczenia, lub podwyższenia podstawy opodatkowania podatkiem.

Wymaga podkreślenia, że przedmiot opodatkowania został ukształtowany z uwzględnieniem rozwiązań diskutowanych na szczeblu wspólnotowym w ramach prac nad dyrektywą Rady w sprawie wdrożenia wzmocnionej współpracy w dziedzinie podatku od transakcji finansowych. W tym kontekście należy zauważyć, że zaproponowany w ust. 1 projektu stosunkowo szeroki katalog usług finansowych nie obejmuje jednak niektórych kluczowych dla gospodarki oraz obywateli czynności świadczonych przez instytucje finansowe. Opodatkowaniu nowym podatkiem nie będą podlegały zwłaszcza transakcje związane z przyjmowaniem depozytów środków pieniężnych, prowadzeniem rachunków pieniężnych oraz przekazami i transferami pieniężnymi. Tego typu transakcje mają bowiem

charakter podstawowy i niezbędny do prowadzenia praktycznie każdego rodzaju działalności gospodarczej. Nie wiąże się z nimi także zwiększone ryzyko nadużyć w postaci spekulacji.

W celu uniknięcia wątpliwości i ograniczenia nadużyć przyjęto w ust. 2, że transakcje finansowe podlegają opodatkowaniu tym podatkiem przed ich rozliczeniem lub rozrachunkiem. Co istotne uregulowano także przypadek zbiegu opodatkowania podatkiem od transakcji finansowych oraz podatkiem od czynności cywilnoprawnych, co ma kluczowe znaczenie w przypadku transakcji będących opodatkowanymi czynnościami cywilnoprawnymi. W celu uniknięcia podwójnego opodatkowania tych samych czynności wskazano, że nie podlegają opodatkowaniu podatkiem transakcje finansowe opodatkowane na mocy odrębnych przepisów opodatkowaniu podatkiem od czynności cywilnoprawnych w rozumieniu ustawy z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych. Wyłączenie z opodatkowania podatkiem od transakcji finansowych ma miejsce wyłącznie w razie efektywnego opodatkowania tym podatkiem. Transakcje podlegające podatkowi od czynności cywilnoprawnych, ale z tego podatku zwolnione, nie będą wyłączone spod działania projektowanej ustawy.

Powołana wyżej ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych. W art. 9 ust. 1 pkt 9 przewiduje zwolnienie od podatku w szczególności dla sprzedaży praw majątkowych, będących instrumentami finansowymi:

- a) firmom inwestycyjnym oraz zagranicznym firmom inwestycyjnym,
- b) dokonywaną za pośrednictwem firm inwestycyjnych lub zagranicznych firm inwestycyjnych,
- c) dokonywaną w ramach obrotu zorganizowanego,
- d) dokonywaną poza obrotem zorganizowanym przez firmy inwestycyjne oraz zagraniczne firmy inwestycyjne, jeżeli prawa te zostały nabyte przez te firmy w ramach obrotu zorganizowanego

- w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2014 r. poz. 94 i 586 oraz z 2015 r. poz. 73);

Czynności te nie powodują opodatkowania podatkiem od czynności cywilnoprawnych, ale będą opodatkowane podatkiem od transakcji finansowych.

Art. 5

Artykuł ten odnosi się do aspektu terytorialnego dokonywanych transakcji finansowych, precyzując w tym zakresie przedmiot opodatkowania. W ustępie pierwszym wprowadzono łącznik z terytorium Polski poprzez siedzibę dokonujących jej stron. Zgodnie z przyjętym założeniem transakcja finansowa podlega opodatkowaniu, jeżeli przynajmniej jedna z jej stron ma siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto, aby system opodatkowania nowym podatkiem był kompletny i zabezpieczony przed nadużyciami wprowadzono rozwiązanie polegające na opodatkowaniu transakcji w Polsce nawet wówczas, gdy żadna z jej stron nie ma siedziby na terytorium kraju. Rozwiązanie to dotyczy jednak wyłącznie tych transakcji, których przedmiotem jest instrument finansowy wyemitowany na terytorium kraju.

Art. 6

Artykuł 6 zawiera katalog transakcji finansowych zwolnionych z opodatkowania ze względu podmiotowych. Przede wszystkim zwolniono z opodatkowania, ale jedynie po stronie uprawnionego podmiotu, te transakcje, które są szczególnie istotne dla zapewnienia stabilności rynku finansowego, zarządzania długiem publicznym, czy wspierania rozwoju przedsiębiorczości. Wobec tego, nabywcy takich usług nie powinni być obciążani podatkiem. Zwolnienie transakcji finansowej od podatku dotyczy wyłącznie tej strony transakcji, która jest podmiotem wymienionym w omawianym przepisie. Ponadto zwolnienie dotyczy wyłącznie transakcji dokonywanych w celu realizacji zadań publicznych wynikających z przepisów prawa krajowego, wspólnotowego lub międzynarodowego.

Art. 7

Przepis ten zawiera katalog zwolnień przedmiotowych. Istotną grupę transakcji zwolnionych z opodatkowania stanowią transakcje obejmujące pierwotny obrót instrumentami finansowymi. Objęcie opodatkowaniem emisji instrumentów finansowych, zwłaszcza akcji i obligacji, doprowadziłoby do zwiększenia kosztów pozyskania kapitałów przez przedsiębiorców. Z tego też względu zdecydowano o zwolnieniu z opodatkowania transakcji dokonywanych na rynku pierwotnym, jako że w znacznej mierze służą one pozyskaniu kapitału z rynku. W ust. 3 wprowadzono zwolnienie od opodatkowania działań restrukturyzacyjnych w celu zapewnienia zgodności projektowanej ustawy z dyrektywą Rady 2008/7/WE.

Art. 8

Zgodnie z generalną zasadą wyrażoną w art. 8 Ustawy, obowiązek podatkowy powstawać będzie z chwilą zawarcia umowy dotyczącej czynności opodatkowanej. Odstępstwo od tej zasady wyrażone zostało w ust. 2 i 3 tego artykułu.

Przepis ust. 2 proponowanego przepisu wprowadza szczególny moment powstania obowiązku podatkowego w przypadku zmiany umów dotyczących instrumentów pochodnych, powodujących podwyższenie podstawy opodatkowania. Do sytuacji takich nie sposób wprost zastosować zasady ogólnej, opierającej się na chwili zawarcia umowy. Z tego też względu w projekcie przyjęto, że obowiązek podatkowy dla wskazanych wyżej czynności powstanie z chwilą złożenia zgodnych oświadczeń woli stron o zmianie umowy dotyczącej instrumentu pochodnego, bądź też uprawomocnienia się wyroku, którym sąd postanowił o zmianie umowy.

Szczególna zasada określona w ustępie 3 określa z kolei moment powstania obowiązku podatkowego dla transakcji finansowych których przedmiotem są instrumenty finansowe w obrocie zorganizowanym. Obowiązek podatkowy, inaczej niż w przypadku większości transakcji finansowych, powstawał będzie z chwilą skojarzenia przeciwstawnych ofert, to jest jeszcze zanim dojdzie do rozliczenia i rozrachunku transakcji. Uzasadnieniem dla tego rodzaju rozwiązania, jest umożliwienie opodatkowania transakcji finansowych, w tym również tych o charakterze spekulacyjnym, charakteryzujących się „grą na niewielką zwyżkę kursu”, dokonywanych często w krótkim okresie. Co do zasady rozliczenie danej transakcji zajmuje do 3 dni roboczych, a ich zapisanie na rachunku nabywcy następuje dopiero po upływie tego okresu. Przepisy ustawy o obrocie instrumentami finansowymi przewidują jednak, że papiery wartościowe mogą zostać zbyte jeszcze przed zapisaniem ich na rachunku papierów wartościowych zbywcy. Tego rodzaju dychotomia sprawia, że aby uchwycić powstanie obowiązku podatkowego w odpowiadającym rzeczywistemu obrotowi rynkowemu rozmiarze, niezbędnym jest określenie jego powstania, jeszcze przed rozliczeniem i rozrachunkiem transakcji dokonywanych w obrocie zorganizowanym.

Rozwiązanie określone w ust. 3 tego przepisu, umożliwi – tak jak dotychczas - niezakłócony i płynny obrót instrumentami finansowymi przyczyniając się przy tym do nieskomplikowanego rozliczania tego podatku, z drugiej strony natomiast przyczyni się do ograniczenia zyskowności spekulacyjnego obrotu opartego na licznych transakcjach zakupu, a następnie sprzedaży instrumentów finansowych po upływie bardzo krótkiego okresu czasu.

Wprowadzone rozwiązania przyczynią się jednocześnie do wzmocnienia stabilności rynku kapitałowego, redukując zachowania uczestników rynku kapitałowego prowadzącego

do sztucznej, oderwanej od podstaw ekonomicznych kreacji poziomu cen papierów wartościowych.

Art. 9

Przepis art. 9 Ustawy reguluje zakres podmiotowy podatku. Zakresem podmiotowym opodatkowania będą objęte przede wszystkim instytucje finansowe, które w ramach podstawowego przedmiotu działalności dokonują transakcji finansowych. Definicja w ustawie jest szeroka i obejmuje przedsiębiorstwa inwestycyjne, rynki zorganizowane, instytucje kredytowe, zakłady ubezpieczeń, spółki holdingowe, spółki leasingowe. W celu uszczelnienia podatku instytucją finansową jest również podmiot, którego co najmniej 50% obrotu pochodzi z transakcji finansowych (art. 3 ust. 2).

Za podatnika podatku uznaje się instytucje finansowe, które dokonują transakcji zarówno na własny rachunek, jak również w imieniu i na rzecz osoby trzeciej. Podatnikiem podatku od transakcji finansowych jest również podmiot działający w imieniu stron transakcji, tj. podmiot pośredniczący.

Definicja instytucji finansowych została określona możliwie szeroko, obejmując każdy podmiot, który w ramach prowadzonej działalności gospodarczej dokonuje na własny lub cudzy rachunek transakcji finansowych oraz inne podmioty wykonujące niektóre rodzaje działalności finansowej o średniej rocznej wartości transakcji finansowych – wzorem projektu Dyrektywy COM(2013) 71 – powyżej 50% jego całkowitego średniego rocznego obrotu netto. Dla potrzeb określenia obrotu wykorzystywane będą dane za poprzedni rok podatkowy, zaś w przypadku rozpoczęcia działalności, status podatnika nabywa od dnia 1 stycznia następnego roku.

Ustawa przewiduje również, że dla uniknięcia wielokrotnego opodatkowania tej samej strony transakcji, jeżeli podmiot jest wyłącznie pośrednikiem działającym w imieniu i na rzecz instytucji finansowej, podatnikiem jest ta inna instytucja. Jednocześnie w celu uniknięcia nadużyć wprowadzono solidarną odpowiedzialność podmiotu pośredniczącego za podatek z tytułu transakcji.

Definicja podatnika odnosi się do pojęcia „miejsca siedziby”. Aby transakcja finansowa podlegała opodatkowaniu tym podatkiem, jedna ze stron transakcji musi mieć siedzibę na terytorium kraju. W ust. 5 tego przepisu, określone zostały szczegółowo przypadki, kiedy uznaje się, że instytucja finansowa ma miejsce siedziby na terytorium kraju. Przyjmuje się zatem, że miejscem siedziby instytucji finansowej jest terytorium kraju, jeżeli posiada przede wszystkim siedzibę statutową lub stałe miejsce zamieszkania lub zwykle miejsce pobytu na

terytorium kraju. Za podatnika podatku została również uznana instytucja finansowa, która uzyskała zezwolenie na działanie w takim charakterze albo uzyskała zezwolenie lub została w inny sposób upoważniona do prowadzenia z zagranicy, działalności w charakterze instytucji finansowej na terytorium kraju, w odniesieniu do transakcji objętych tym zezwoleniem lub upoważnieniem. Ponadto podatnikiem podatku będzie również instytucja finansowa, działająca na własny rachunek lub na rachunek innej osoby lub działająca w imieniu strony transakcji finansowej, w ramach transakcji finansowej z inną instytucją finansową mającą siedzibę na terytorium kraju lub z inną stroną mającą siedzibę na terytorium kraju, która nie jest instytucją finansową albo jest stroną, działającą na własny rachunek lub na rachunek innej osoby lub działającą w imieniu strony transakcji w ramach transakcji finansowej na instrumentach finansowych, wyemitowanych na terytorium kraju.

Zasada siedziby, podobnie jak w projekcie Dyrektywy COM(2013) 71, została uzupełniona również elementami „zasady miejsca emisji”. Zasada ta ma na celu zapobieganiu przenoszenia działalności poza jurysdykcję podatku od transakcji finansowych. Dzięki tej zasadzie stanie się to mniej korzystne, ponieważ obrót instrumentami finansowymi podlegającymi opodatkowaniu na mocy tej zasady i wyemitowanymi na terytorium kraju będzie i tak podlegał podatkowi. Ma to zastosowanie w przypadku, gdy żadna ze stron transakcji nie ma siedziby w na terytorium kraju według kryteriów określonych w tym przepisie, ale handluje ona instrumentami finansowymi wyemitowanymi na terytorium kraju.

Zgodnie z ust. 3 jeśli jedna ze stron transakcji jest od podatku zwolniona, nie wyklucza to opodatkowania pozostałych stron tej transakcji.

Art. 10

W celu zminimalizowania ryzyka unikania opodatkowania lub nieujawniania organom podatkowym przedmiotu opodatkowania, w art. 10 proponuje się wprowadzenie obowiązku poboru podatku przez podatników krajowych, gdy druga strona transakcji jest podmiotem zagranicznym. Obowiązek taki w ust. 3 nałożono także na niektóre instytucje finansowe (banki, SKOK, firmy inwestycyjne), także w przypadku, gdy działają w charakterze pośrednika na rzecz strony, która nie ma siedziby, miejsca zamieszkania lub stałego miejsca prowadzenia działalności na terytorium kraju.

Mając na względzie uwarunkowania techniczne transakcji przeprowadzanych na rynkach regulowanych, a także przypadki w których rozliczenie transakcji odbywa się przez CCP, obowiązek poboru podatku nie powstanie, jeśli płatnik nie ma technicznych

możliwości jego pobrania. W pozostałych przypadkach ma on obowiązek poboru podatku, jeśli dokonuje jakichkolwiek wypłat na rzecz drugiej strony transakcji.

Art. 11

Przepis art. 11 wprowadza obowiązek rejestracji podatników podatku. Regulacja ta zapewni stworzenie kompletnej ewidencji podmiotów dokonujących transakcji finansowych w oparciu o Centralny Rejestr Podatników. Obowiązkowi rejestracyjnemu podlegać będą podmioty, które będą miały zamiar dokonywania transakcji finansowych w rozumieniu Ustawy. Rejestracja następować będzie bowiem jeszcze przed dokonaniem pierwszej czynności podlegającej opodatkowaniu. Podatnicy zwolnieni z opodatkowania tym podatkiem mogą złożyć zgłoszenie rejestracyjne.

W zgłoszeniu należy również zaznaczyć, czy podatnik będzie także pełnił obowiązki płatnika. W celu ułatwienia składania zgłoszeń podmiotom zagranicznym, zgłoszenie może zostać dokonane za pośrednictwem płatnika. Przepis ust. 5 określa szczegółowy zakres danych objętych zgłoszeniem, w tym wskazanie osób fizycznych odpowiedzialnych za rozliczenie i pobór podatku.

Art. 12

Art. 12 reguluje procedurę rejestracyjną podatnika podatku. Właściwy organ podatkowy dokonuje rejestracji podatnika podatku na podstawie prawidłowo sporządzonego zgłoszenia rejestracyjnego. Właściwy organ podatkowy, oprócz czynności polegającej na rejestracji podatnika, dokonuje również weryfikacji wniosku rejestracyjnego i zawartych w nim danych. W przypadku stwierdzenia przez organ wystąpienia wad, błędów lub omyłek skutkujących niemożliwością dokonania prawidłowej rejestracji wzywa podatnika do usunięcia wad zgłoszenia.

Przepis ten reguluje również procedurę zmiany danych rejestracyjnych. W przypadku zmiany danych, które były podane w zgłoszeniu rejestracyjnym, podatnik jest obowiązany niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od dnia ich wystąpienia, dokonać ich aktualizacji.

W przypadku podatników, którzy zaprzestali wykonywania czynności podlegających opodatkowaniu, są oni obowiązani do dokonania zgłoszenia właściwemu organowi podatkowemu. Obowiązek ten spoczywa co do zasady na podatniku, przy czym Ustawa przewiduje przypadki, w których wykreślenie ma nastąpić z urzędu lub na podstawie wniosku

złożonego przez osobę trzecią. Celem tych regulacji jest zapewnienie rzetelności danych znajdujących się w rejestrze.

Art. 13

Przepis art. 13 zawiera upoważnienie dla ministra właściwego do spraw finansów publicznych do określenia wzoru zgłoszenia rejestracyjnego. W porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji – co przewiduje przedmiotowy przepis – może zostać wydane również rozporządzenie regulujące składanie zgłoszenia rejestracyjnego oraz zgłoszenia o zaprzestaniu wykonywania czynności podlegających opodatkowaniu drogą elektroniczną.

Art. 14

W art. 14 określono podstawę opodatkowania podatkiem od transakcji finansowych. Nie jest ona jednorodna, lecz została zróżnicowana w zależności od kategorii czynności podlegającej temu podatkowi. W zależności od czynności podlegającej opodatkowaniu stanowić ją może kwota zobowiązania, kwota należna, bądź wartość nominalna z tytułu dokonania czynności.

Jeżeli podatnik dokonuje transakcji finansowych, podlegających na odpłatnym nabyciu instrumentów finansowych, opodatkowaniu podlega kwota zobowiązania z tytułu dokonania tej czynności. W przypadku odpłatnego zbycia instrumentów finansowych, opodatkowania będzie kwota należna.

Dla pozostałych transakcji – w tym w szczególności instrumentów pochodnych -, podstawę opodatkowania stanowić będzie wartość nominalna tych transakcji określona w umowie.

Art. 15

Regulacja wyrażona w art. 15 Ustawy określa sposób ustalania kwoty należnej oraz kwoty zobowiązania. Zgodnie z ust. 1 podstawę opodatkowania stanowi wszystko, co świadczący otrzymał lub może otrzymać w zamian za swoje świadczenie od kontrahenta lub osoby trzeciej.

Jednocześnie ust. 2 i 3 regulują sposób ustalania podstawy opodatkowania w sytuacji, gdy strony transakcji zaniechały jej ustalenia lub też z innych przyczyn nie została określona kwota należna, kwota zobowiązania albo wartość nominalna. Podstawę opodatkowania w tym przypadku stanowić będzie wartość rynkowa, właściwa dla danego rodzaju transakcji tudzież

przedmiotu danej czynności podlegającej opodatkowaniu. Właściwa wartość rynkowa, to najbardziej prawdopodobna cena, możliwa do uzyskania na rynku, na którym dokonywana jest czynność mająca za przedmiot instrument finansowy.

Art. 16

Przepis art. 16 reguluje zasadę przeliczania na złote polskie wartości wyrażonych w walutach obcych. Jeżeli dana transakcja finansowa opiewa na wartości wyrażone w walucie obcej, przeliczenia na złote kwoty wyrażonych w walucie obcej dokonuje się według kursu średniego danej waluty obcej ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski na dzień powstania obowiązku podatkowego. Dokonywanie przewalutowania w dniu, w którym dana czynność rodzi obowiązek podatkowy ma na celu jak najpełniejsze odzwierciedlenie wartości każdej transakcji. Ustalanie wartości waluty z dnia poprzedzającego dzień dokonania transakcji lub innego, niż dzień w którym transakcja rzeczywiście miała miejsce, może spowodować zakłócenia na rynku kapitałowym. Może się bowiem okazać, że w świetle przepisów podatkowych, transakcja ma wartość znacznie odbiegającą od tej, którą strony kalkulowały w dniu dokonania czynności opodatkowanej.

Art. 17

Regulacje dotyczące podstawy opodatkowania uzupełnia przepis, który zabrania dokonywania korekty podstawy opodatkowania oraz podatku należnego od dokonanych czynności podlegających opodatkowaniu, które zostały następnie anulowane, uznane za bezskuteczne, niebyłe, lub została rozwiązana umowa stanowiąca podstawę dokonania tej czynności. Przepis ma na celu ograniczenie spekulacji oraz możliwości unikania opodatkowania poprzez enumeratywnie wymienione działania, których celem jest dokonanie korekty podatku oraz podatku należnego *post fatum*, gdyby dla stron transakcji okazało się to „opłacalne” z podatkowego punktu widzenia.

Art. 18

Wysokość opodatkowania przewidziano co do zasady na poziomie 0,14 % z tym, że w przypadku transakcji finansowych, których przedmiotem są instrumenty pochodne, stawka podatku wynosi 0,07 %. Projekt Dyrektywy COM(2013) 71 określa jedynie minimalne progi stawek podatku. Jak wynika z przywołanych wyżej przykładów państw, w których podatek ten wprowadzono, stosowane stawki są znacznie wyższe od minimalnych, co nie wpłynęło negatywnie na rynki finansowe. W przypadku instrumentów pochodnych stawka jest

zanczaco niższa z uwagi na zastosowanie jej do wartości nominalnej instrumentu, a nie jego ceny.

Z uwagi na to, że stawki wyrażone są w dziesiątych i setnych częściach procenta, konieczne jest wprowadzenie szczególnej regulacji dotyczącej zaokrąglania kwot podatku, które są należne z tytułu pojedynczych transakcji. Zobowiązanie podatkowe stanowi sumę podatku należnego z tytułu transakcji przeprowadzonych w okresie rozliczeniowym.

Art. 19

Przepisy art. 19 stanowią, iż podatnicy podatku rozliczają się za okresy miesięczne i są zobowiązani do obliczenia i wpłacenia podatku do 25. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym powstał obowiązek podatkowy. Nie dotyczy to podatników, od których podatek został pobrany przez płatnika. Również płatnik zobowiązany jest bez wezwania wpłacić pobrany podatek do 25. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym był on obowiązani pobrać podatek na rachunek właściwego dla płatnika organu podatkowego.

Art. 20

Zgodnie z art. 20 projektu ustawy kwota podatku zadeklarowana przez podatnika stanowi kwotę podlegającą wpłacie na rachunek właściwego organu podatkowego. Jeżeli jednak, organ podatkowy stwierdzi, że podatnik, mimo ciążącego na nim obowiązku, nie zapłacił podatku, nie złożył deklaracji albo że wysokość zobowiązania podatkowego jest inna niż wykazana w deklaracji, to organ podatkowy wyda decyzję, w której określa wysokość tego zobowiązania. W takim przypadku stawki podatku zostaną podwyższone o jedną piątą. Rozwiązanie to stanowi sankcję za unikanie opodatkowania podatkiem.

Art. 21

Art. 21 projektowanej ustawy nakłada na podatników i płatników obowiązek składania we właściwym organie podatkowym deklaracji podatkowych za okresy miesięczne w terminie do 25. dnia miesiąca następującego po każdym kolejnym miesiącu, w którym powstał obowiązek podatkowy. Projekt ustawy nie przewiduje możliwości składania deklaracji za okresy kwartalne.

W przypadku gdy podatnik, który nie posiada w Polsce siedziby (w rozumieniu Ustawy), zaś podatek należny od niego jako strony transakcji jest pobierany przez płatnika, niecelowym jest nakładanie na takiego podatnika odrębnego obowiązku składania deklaracji.

Art. 22

Art. 22 projektu ustawy nakłada na ministra właściwego do spraw finansów publicznych obowiązek określenia, w drodze rozporządzenia, wzory deklaracji podatkowych, wraz z objaśnieniami co do sposobu prawidłowego ich wypełnienia oraz terminu i miejsca ich składania. Przepis ten zawiera regulację dotyczącą elementów, które powinna zawierać deklaracja podatkowa.

Art. 23

Art. 23 projektu ustawy nakłada na ministra właściwego do spraw finansów publicznych obowiązek określenia, w drodze rozporządzenia, sposób oraz warunki organizacyjno-techniczne składania deklaracji podatkowych w formie elektronicznej, uwzględniając potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa, wiarygodności, niezaprzeczalności, nienaruszalności oraz znakowania czasem.

Art. 24

Zgodnie z art. 24 podatnicy i płatnicy są zobowiązani prowadzić ewidencje podatkową zawierającą dane niezbędne do sporządzenia deklaracji.

Art. 25 i 26

Przepis art. 25 i art. 26 dotyczą przechowywania dokumentów przez podatników i płatników. Zgodnie z tym obowiązkiem, podatnicy i płatnicy są obowiązani przechowywać dokumenty związane z rozliczaniem podatku w podziale na okresy rozliczeniowe, w dowolny sposób umożliwiając ich łatwe odszukanie oraz bezzwłoczne ich udostępnienie właściwym organom podatkowym. O miejscu przechowywania dokumentów należy powiadomić właściwy organ podatkowy.

Podatnicy i płatnicy są zobowiązani przechowywać te dokumenty do czasu upływu terminu przedawnienia.

Art. 27 i art. 28

Art. 27 zawiera przepisy wprowadzające w życie ustawę. Ustawa wejdzie w życie od dnia 1 stycznia 2016 r. Ust. 1 przewiduje w tym zakresie wcześniejsze wejście w życie przepisów regulujących rejestrację podatników, upoważnienia dla właściwego ministra do określenia w aktach wykonawczych wzorów formularzy rejestracyjnych, a także regulacje pozwalające na ustalenie wartości obrotów, do której odwołuje się art. 3 ust. 2 i 3 Ustawy.

Opodatkowaniu podatkiem mają podlegać transakcje zawarte od dnia wejścia Ustawy w życie.

CZĘŚĆ III. OCENA SKUTKÓW REGULACJI

Wpływ aktu normatywnego na sektor finansów publicznych, w tym budżet (dochody i wydatki budżetowe).

Prognozowana wielkość dochodów budżetu państwa z podatku transakcyjnego prowadzonego niniejszą ustawą szacowana jest w wysokości **1,7 mld zł** w pierwszym roku obowiązywania. Kwota ta jest wielkością szacunkową, gdyż precyzyjne określenie bazy podatkowej (tj. wycena potencjalnej podstawy opodatkowania) nie jest możliwa z uwagi na jej szeroki zakres i brak precyzyjnych oraz wiarygodnych danych.

Skutki wprowadzenia podatku zostały przedstawione głównie w oparciu o opodatkowanie transakcji finansowych dotyczących papierów wartościowych oraz instrumentów pochodnych na zorganizowanych rynkach. Dla potrzeb oszacowania skutków wprowadzenia podatku wzięto pod uwagę:

- 1) obrót akcjami, prawami do akcji i prawami poboru na rynku głównym, a także kontrakty terminowe i opcje - obroty na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie,
- 2) obrót na Newconnect,
- 3) instrumenty dłużne na rynku Catalyst, w tym: obligacje korporacyjne, komunalne oraz listy zastawne.

W zakresie obrotu instrumentami pochodnymi poza rynkiem regulowanym (rynek OTC) nie uwzględniono w całości tego rynku, w związku z czym dochody budżetowe z podatku mogą być istotnie wyższe. Dane o obrocie w tym zakresie są gromadzone w sposób zagregowany przez repozytoria transakcji, jednak publikowane dane zagregowane nie pozwalają na precyzyjne wyliczenie wysokości dochodów budżetowych w tym zakresie. Brak jest bowiem możliwości precyzyjnego wyodrębnienia transakcji, które będą opodatkowane. Oznacza to, że wpływy z podatku mogą być wyższe od oszacowanych na podstawie wartości obrotu na rynkach zorganizowanych.

Tabela nr 1. Finansowe skutki wprowadzenia podatku w odniesieniu do transakcji, których przedmiotem są papiery wartościowe.

Lp.	Przedmiot obrotu (papiery wartościowe)	Wartość obrotu (w mln PLN)		
		2013	2014	Możliwy spadek wartości obrotu o 10% w stosunku do roku 2014
1.	2.	3.	4.	5.
2.	Akcje - obroty na GPW	256 864	232 864	209 577,6
3.	Obligacje - obroty na GPW	1 653	992	892,8
4.	Catalyst - obrót	2 757	2 327	2 094,3
5.	NewConnect - obrót	939	1 219	1 097,1
6.	Razem papiery wartościowe	262 213	237 402	213 661,8
7.	Kwota podatku od całości obrotu przy stawce 0,14% (mln PLN)	734,2	664,7	598,3

W tabeli przedstawiono na przykładzie danych za rok 2013 i 2014 wartość obrotu papierami wartościowymi na poszczególnych rynkach, a także wartość tych obrotów przy założeniu spadków wolumenu obrotów związanych z wprowadzeniem podatku. Tabela zawiera kwotę dochodów budżetowych przy założeniu opodatkowania obu stron transakcji.

Tabela nr 2. Finansowe skutki wprowadzenia podatku od transakcji finansowych, których przedmiotem są instrumenty pochodne.

Lp.	Przedmiot obrotu (instrumenty pochodne)	Wartość obrotu (w mln PLN)		
		2013	2014	Możliwy spadek wartości obrotu w stosunku do roku 2014 o 20 %

1.	2.	3.	4.	5.
2.	Kontrakty terminowe – obroty na GPW	218 839	230 148	184 118,4
3.	Opcje - obroty na GPW	19 095	11 584	9 267,2
4.	Pozagiełdowe instrumenty pochodne	820 563	738 507	590 805,6
5.	Razem instrumenty pochodne	1 058 497	980 239	784 191,2
6.	Kwota podatku przy stawce 0,07% od całości obrotu (mln PLN)	1 481,9	1 372,3	1 097,9

W tabeli przedstawiono na przykładzie danych za rok 2013 i 2014 wartość obrotu papierami wartościowymi na poszczególnych rynkach, a także wartość tych obrotów przy założeniu spadków wolumenu obrotów związanych z wprowadzeniem podatku. Tabela zawiera kwotę dochodów budżetowych przy założeniu opodatkowania obu stron transakcji.

Kalkulacja uwzględnia kwoty podatku z tytułu opodatkowania rynku pozagiełdowego instrumentów pochodnych notowanych na podstawie raportu NBP pt. „Wyniki badania obrotów w kwietniu 2013 r. na rynku walutowym i rynku pozagiełdowych instrumentów pochodnych w Polsce za kwiecień 2013 r.”. Raport ten obejmuje dane od 18 banków i ponad 1300 czynnych podmiotów z rynku.

W powyższej kalkulacji nie uwzględniony został rynek walutowy (średnia dzienna kwota transakcji to 7 564 mln USD). Kwota średniego dziennego obrotu według tego raportu w instrumentach pochodnych wynosi 3 038 mln USD. Przy przeliczeniu wartości kwot wyrażonych w USD na PLN przyjęty został kurs wymiany 3,70 dla wszystkich transakcji. Dla urealnienia wartości, w danych za rok 2014 przyjęty został 10 procentowy spadek względem 2013 roku. Zgodnie z ustaleniami, w kalkulacji oszacowano, że udział podmiotów objętych opodatkowaniem wyniesione około 20 procent całego rynku pozagiełdowego instrumentów pochodnych. Przedstawione w tabelach kwoty obejmują opodatkowanie obu stron transakcji. Wszystkie kwoty w tabeli pozostają wyrażone w milionach złotych, w zaokrągleniu do pierwszego miejsca po przecinku.

Wielkość tych dochodów jest uzależniona od reakcji rynków finansowych na wprowadzenie podatku. Poniższa tabela ilustruje prognozowaną wysokość dochodów budżetowych, przyjmując za podstawę obliczenia podatku wartość obrotu na poszczególnych rynkach w 2010 r. oraz spadek wolumenu transakcji **w wariantcie najbardziej pesymistycznym** odpowiednio: o 10% w przypadku papierów wartościowych i o 20% w przypadku instrumentów pochodnych.

Tabela nr 3. Prognozowana wysokość dochodów budżetu.

Lp	Wysokość dochodów budżetowych (w mln PLN):	od wartości obrotu w 2014r.	Przy założeniu spadku obrotu odpowiednio o 10% i 20% w stosunku do roku 2014
1.	2	3	4
2.	Wpływy z opodatkowania obrotu papierami wartościowymi	664,7	598,3
3.	Wpływy z opodatkowania obrotu instrumentami pochodnymi	1 372,3	1 097,9
4.	Razem	2 037	1 696,2

Należy również podkreślić, że ograniczenie transakcji na instrumentach pochodnych wpłynie na zmniejszenie dochodów uzyskiwanych z podatku dochodowego od osób prawnych; oszacowanie tego wpływu jest jednak obecnie prawie niemożliwe, choć nie będzie to czynnikiem istotnie ograniczającym wpływy budżetowe z tego podatku.

Wprowadzenie tego podatku może jednak spowodować zwiększenie dochodów z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych. W obecnym kształcie usługi dokonywane na instrumentach pochodnych, które generują straty, obniżają wynik z działalności instytucji finansowych, a w konsekwencji również dochód (podstawę obliczenia podatku dochodowego) w danym okresie, wypracowany na innych obszarach działalności instytucji finansowych (banki). Wyeliminowanie niektórych transakcji może zatem spowodować wzrost podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym niektórych instytucji finansowych.

Wskazane wyżej obliczenia opierają się na dostępnych danych i zastosowaniu podatku do obrotu instrumentami finansowymi. Podsumowując wpływy z tytułu nowego podatku winny wynosić w pierwszym roku co najmniej ok. **1 696,2 mln zł.**

Po stronie wydatkowej w pierwszym roku obowiązywania projektowanej ustawy należy się liczyć z niewielkim wzrostem kosztów związanych z procesem poboru podatku i kontrolą wywiązywania się przez podatników z nałożonych obowiązków. Koszty te nie powinny być

jednak istotne, porównując z potencjalnymi wpływami z tego podatku, nawet przy założeniu najbardziej drastycznego spadku wartości transakcji instrumentami finansowanymi. Należy jednak zaznaczyć, że zarówno pobór podatku jak i naliczanie podatku w dużym stopniu odbywać się będzie w oparciu o funkcjonujące elektroniczne platformy. Niezbędnym jest jednak stworzenie odpowiedniej liczby miejsc pracy zarówno przez instytucje finansowe jak i w sferze budżetowej celem sprawnego rozliczania i poboru nowego podatku.